

STUDENTŲ PRAKTINĖS VEIKLOS IR BENDRAVIMO YPATUMAI DIRBANT SU VAIKAIS, TURINČIAIS FIZINĘ NEGALIĄ

RAMUNĖ ČESNAUSKIENĖ, MILDA GINTILIENĖ

Kauno kolegijos Sveikatos priežiūros fakulteto Reabilitacijos katedra

Raktažodžiai: *praktiniai potyriai, bendravimo potyriai, refleksija, negalią turintys asmenys.*

Santrauka

Parengti šį straipsnį paskatino patirtis, įgyta asociacijos „Šviesuva“ vykdytame projekte „Šviesuvos“ vaikų universitetas: švietėjiška ir sveikatinimo veikla su mokiniais, turinčiais fizinę negalią“. Aptarsime Kauno kolegijos Sveikatos priežiūros fakulteto ergoterapijos ir kineziterapijos studentų praktinių įgūdžių ir bendravimo ypatumų tobulinimo galimybes, integruojant paslaugų teikimą socialiai pažeidžiamų žmonių grupėms studijų procese, kartu vykdant socialinę partnerystę ir sklaidą. Tiriamieji ergoterapijos ir kineziterapijos specialybės studentai partenystės pagrindu dalyvavo, t.y. kaip būsiami specialistai dirbo su vaikais, turinčiais fizinę negalią. Projekto metu dirbdami su skirtingo amžiaus neįgaliais vaikais studentai galėjo ugdyti ir vertinti savo praktinius gebėjimus. Studentai realioje praktikoje susipažino su neįgaliais klientais, kurie labai skiriasi nuo įprastų klientų, įgavo patirties prisitaikyti ir dirbti nespecializuotomis sąlygomis, galėjo įvertinti profesinio bendravimo svarbą ir ypatumus, bendraujant su socialiai pažeidžiamų grupių jaunesnio amžiaus klientais. Kai kurių studentų nuomonė apie neįgalių žmonių poreikius atitiko dalies visuomenės nuostatas, ribojančias neįgalių asmenų gyvenimo kokybės gerinimą, siekiant padėti jiems integruotis į moksleivijos, studentijos bendruomenes, būti konkurencingiems darbo rinkoje. Studentai teigiamai vertino užsiėmimus, kuriuose galėjo pademonstruoti bei tobulinti praktinius ir bendravimo įgūdžius.

IVADAS

Dėl greito socioekonominio ir sociotechninio vystymosi ir su juo susijusių pokyčių darbo bei kvalifikacijos struktūrose mokymasis realioje darbo aplinkoje įgyja

vis didesnę reikšmę rengiant aukštos kvalifikacijos specialistus. LR Švietimo įstatymo pakeitimo įstatyme, patvirtintame 2003 m. birželio 17 d., pabrėžiama, kad už švietimo kokybę atsako švietimo teikėjas, vadinasi, mokykla privalo užtikrinti geros kokybės švietimą. Rengiant ergoterapeutą/ kineziterapeutą, gebantį atliepti XXI a. pokyčius, gebantį atsakyti į esminius švietimo ir sveikatos iššūkius, galintį savarankiškai vertinti situacijas, prognozuoti ugdymo kaitą ir jos pasekmes, sėkmingai realizuoti gydymo metodikas, aukštųjų studijų kryptingumas bei kokybė vis dažniau tampa analizės ir tyrimų objektu. Vertinant studijų kokybę kyla klausimas, kas studijų procese yra svarbiau – puikus teorinis pasirengimas ar geri praktiniai gebėjimai, skatinantys studentų iniciatyvą bei stiprinantys teorinio ir praktinio mokymo sąveiką organizacijoje.

Šių specialistų rengimo standartuose teigiama: ergoterapeuto veiklos tikslas – teikti asmens sveikatos priežiūros paslaugas, skatinant asmenį siekti optimalaus savarankiškumo formuojant darbinės veiklos, užimtumo ir laisvalaikio įgūdžius, taikant tikslingą veiklą; kineziterapeuto veiklos tikslas – teikti asmens sveikatos priežiūros paslaugas gydant, reabilituojant, palaikant bei stiprinant sveikatą judesiu bei fiziniais veiksniais.

Ergoterapeuto/ kineziterapeuto veiklos sritys: tyrimas ir vertinimas; gydymo planavimas ir įgyvendinimas; bendravimas/ bendradarbiavimas; praktinės veiklos vadyba.

Šiuolaikinė aukštoji mokykla atsako už rinkoje konkurencingo specialisto parengimą, kuris savo bendrąsias ir specialiąsias kompetencijas gebėtų lanksčiai taikyti įvairiose nuolat besikeičiančiose sąlygose atliepdamas į šiuolaikinės visuomenės lūkesčius. Mokymas yra nenutrūkstamas procesas, grindžiamas praktine patirtimi, kuri atitinka reflektvų studijų modelį [1]: kolegijoje įgytos teorinės ir anksčiau sukauptos praktinės žinios; praktika; refleksija; profesinė kompetencija.

Ergoterapeuto/ kineziterapeuto darbas yra kartu socialinė profesija. Tai plati, daugiadimensinė, sudėtinga, emociškai įtempta veikla, susijusi su atsidavimu,

tarnyste kitam, gyvenimo prasme, pašaukimu. Žmogaus egzistencijos prasmė yra aktuali kiekvienam. Ji aktuali ir ergoterapeuto/ kineziterapeuto klientui, ir pačiam specialistui, nes profesija prasideda nuo žmogaus. Svarbu rengti refleksyviai mąstantį specialistą, atpažįstantį ir įvertinantį socialines problemas praktikoje, kintančioje, sudėtingoje ir daugiamačioje socialinėje aplinkoje gebantį įgalinti žmogų [4]. Tai atliepia šiandieniniam aukštajam mokslui keliamus uždavinius, orientuojamus į studentų gebėjimą nuolatos mokytis per gebėjimą reflektuoti patirtį, ugdant savo kaip būsimojo specialisto visuminę kompetenciją [2]. Tyrimai parodė, kad neretai studentai savo praktinius gebėjimus, įgytus studijų metu, vertina kaip nepakankamus.

Nuo devintojo dešimtmečio mūsų šalyje pastebimai pagausėjo tyrimų, kuriuose nagrinėjama negalia socialinių, ypač edukologijos mokslų aspektu. Tyrimai rodo, nors ir parengti bei įteisinti švietimo įstatymai, normatyviniai dokumentai, apibrėžiantys humanistinį ugdymą, tačiau dar išlieka atotrūkis tarp šių idėjų deklaravimo ir įgyvendinimo ugdymo praktikoje.

Kalbant apie pagalbos teikimą specialiųjų poreikių asmenims, tenka pastebėti, jog egzistuoja bent du tokios pagalbos modeliai (paradigmos): a) klinikinis; b) socialinis.

Klinikinis (korekcinis) modelis apibrėžia negalią pirmiausia kaip nukrypimą nuo normos bei kaip fizinį reiškinį ir chronišką ligą; jis implikuoja sutrikimo diagnostiką ir korekciją. Šis modelis mato negalią kaip individualų, o ne socialinį reiškinį. Žvelgiant į negalią iš klinikinio (korekcinio) modelio perspektyvos imamas institucionalizuoti neįgaliuosius, kurti jiems uždaras erdves.

Kitas minėtas socialinis negalios modelis akcentuoja visai kitus dalykus nei klinikinis modelis. Jame taip pat skiriama sutrikimas ir negalia. Sutrikimas priimamas kaip kūniškasis faktas, kuris yra atskiriamas nuo kultūriškai, simboliškai bei socialiai sukonstruotos ir įprasminotos negalios. Taigi šiuo atveju negalia taip pat patiriama tiek materialiniame (pvz., architektūriniai kliuviniai), tiek simboliniame lygmenyje (pvz., visuomenėje paplitusios nuostatos, stereotipai bei lūkesčiai neįgaliųjų atžvilgiu). Socialinis modelis perkelia problemą nuo neįgaliojo į socialinę aplinką. Šioje paradigmoje pabrėžiamas kontekstas ir skirtingų veiksmų sąveika [13].

Kalbant apie negalios fenomeno raišką sveikatos priežiūros srityje, galima pastebėti, kad tikimybė gydytojams, kineziterapeutams, ergoterapeutams ir kt. sveikatos priežiūros specialistams savo veikloje sutikti negalią turintį pacientą yra daug didesnė nei kitoje sferoje dirbantiems

asmenims. Pirmą – pradiniam etape negalia yra diagnozuojama, esant reikalui ir patikslinama, dalyvaujant būtent sveikatos priežiūros specialistams. Antra, kaip rodo tyrimai, negalią turintys asmenys dažniau susiduria su sveikatos problemomis, o tai sąlygoja šių specialistų dažnesnį kontaktą su negalią turinčiais asmenimis.

Mūsų visuomenėje lyg ir skatinama negalią turinčius asmenis gyventi su sveikais bei dalyvauti visuomeniniame gyvenime. Tai reiškia, kad neįgalus žmogus gali turėti ir savo pomėgius, naudotis tais pačiais malonumais, kuriais naudojasi ir sveikieji. Tačiau visuomenė nėra pakankamai pasirengusi priimti „*kitokius*“ asmenis. Šiame kontekste ypatingai svarbus tampa sveikatos priežiūros specialistų pasirengimas priimti negalią turinčius asmenis tokius, kokie jie yra bei gebėti bendradarbiauti su jų šeimomis.

Vienas iš pavyzdžių, atskleidžiantis sveikatos priežiūros specialistų pasirengimo lygį, priimti ir dirbti su negalią turinčiais asmenimis tokiais, kokie jie yra, tai tyrimas apie būsimų slaugytojų požiūrį ir pasirengimą darbu su negalią turinčiais pacientais, kuris parodė, jog būsimų slaugytojų žinių poreikis apie negalią turinčių pacientų slaugą pakankamai didelis [10]. Tai atspindi ne tik pateikti studentų savo žinių vertinimai, bet ir kiekybiniai bei kokybiniai apklausos rezultatai, išryškinantys nemažos dalies studentų klinikinį požiūrį į negalės fenomeną bei baimę realioje profesinėje veikloje sutikti negalią turinčius pacientus.

Darbo tikslas: išanalizuoti studentų praktinės veiklos ir bendravimo ypatumus dirbant su vaikais, turinčiais fizinę negalią.

Tyrimo objektas: studentų nuomonė apie praktinių ir bendravimo įgūdžių patyrimus, teikiant paslaugas socialiai pažeidžiamų žmonių grupėms.

TYRIMO MEDŽIAGA IR METODAI

Tyrimo metodai: mokslinės literatūros analizė; apklausa raštu (atliekant kokybinę analizę).

Tyrimo duomenų rinkimo metodas – nestruktūruota refleksija raštu. Studentai reflektavo raštu pagal pateiktus atvirus klausimus: „*Ką patyriau dalyvaudamas projekte, bendraudamas su neįgaliais vaikais? Ką man asmeniškai reiškia ši patirtis, ką sužinojau apie save kaip tobulėjantį profesionalą?*“ (Prašoma paaiškinti, pateikti pavyzdžių). Duomenys apdoroti kokybinės turinio analizės metodu.

Kauno kolegijos Sveikatos priežiūros fakulteto Reabilitacijos katedros ergoterapijos ir kineziterapijos studijų programų dėstytojai ir studentai dalyvavo asociacijos „Šviesuva“ vykdytame projekte „Šviesuvos“ vaikų uni-

versitetas: švietėjiška ir sveikatinimo veikla su mokiniais, turinčiais fizinę negalią“. Projektas vyko 2010 m. spalio – lapkričio mėn.

Projekto metu studentai galėjo ugdyti ir įvertinti savo praktinius gebėjimus dirbdami su skirtingo amžiaus neįgaliais vaikais: 10 Veršvų vidurinės mokyklos specialiųjų poreikių mokinių; 54 Kauno specialiosios internatinės mokyklos neįgalūs mokiniai.

Užsiėmimuose dalyvavo ir/ar juos stebėjo įvairūs žmonės pagal: amžių (moksleiviai iki 13 m., per 13 m., pedagogai, tėvai); neįgalumo lygį (fizinį, psichinį); socialinį sluoksnį (moksleiviai, pedagogai, tėvai).

Pasibaigus projektui, įvertinome refleksijas dalyvavusių studentų: kineziterapijos studijų programos I kurso 4 ir II kurso 16, ergoterapijos studijų programos I kurso - 5.

Norint parengti studentą savo srities specialistu reikia sudaryti sąlygas jam mokytis iš savo patirties, tapti savo veiklos tyrėju. Lotyniškai – *reflexio* – atsigręžimas, atsispindėjimas. Tai proto atsigręžimas į savo aktus; kurio nors sprendimo kritiškas analizavimas. Refleksija - gilus tam tikro dalyko apmąstymas, patirtis, idėja, tikslas arba spontaniška reakcija, kad pilnai suvoktume dalyko svarbą. Apmąstymas yra procesas, kurio pagalba iš žmogiškosios patirties kyla prasmės klausimas.

Refleksijos rezultatas gali būti nauji įgūdžiai, naujos žinios, naujas supratimas. Šių naujų dalykų derinimas su jau turimu suvokimu, įgūdžiais, savybėmis bei požiūriais lemia aukštesnės kokybės profesinę veiklą.

Refleksija yra procesas, per kurį profesinė patirtis pereina į mokymąsi, mokymasis – į profesinį ir asmeninį tobulėjimą, o šis virsta kokybiškesne profesine veikla [14]. Praktinė refleksija taikoma mokymuisi, tikslu didinti profesinę kompetenciją, taip pat kurti tobulesnį studijų procesą.

Studentų patirties panaudojimo ir jos analizės klausimai ugdymo procese aktualizuojami daugelio užsienio [3,8,11,12] ir Lietuvos mokslininkų [2,5] darbuose. Ref-

1 lentelė. Praktinio mokymo patyrimas.

Kategorija	Autentiški pavyzdžiai
Tobulinant profesinius įgūdžius	Pamačiau, kokiomis sąlygomis ir su kokiomis priemonėmis galima dirbti, koku būdu turi būti pristatoma užduotis. Išmokau bendrauti, dirbti su neįgaliais vaikais. Juos labiau pažinau, bet dar trūksta įgūdžių. Trūksta informacijos apie veiklą su neįgaliais vaikais. Ne visada suspėjau prižiūrėti kiekvieno jaunuolio atliekamą veiksmus. Buvo sunku suderinti išmoktas teorines žinias, pirmą kartą pritaikyti jas praktiškai.
Tobulinant bendravimo įgūdžius	Pavyko bendrauti su neįgaliaisiais kaip ir su sveikaisiais. Dabar nejučiu skirtumo. Išmokau pamažu pratinti pacientą prie akių kontakto. Neįgalieji tikėjosi iš mūsų šilumos, geros nuotaikos, kai kurie tikėjosi susirasti draugu. Mano nuomone, mes pateisinom jų lūkesčius.
Nenaudinga	Trūko laiko pasiruošimui.

leksija čia įvardijama kaip svarbus mokymo(si) metodas, siekiant ugdymo tikslų. Refleksija studijų procese padeda studentui stebėti save, keisti savo veiklos tikslus, struktūrą, bendrauti ir bendradarbiauti su kitais žmonėmis bei kitais informacijos šaltiniais, nagrinėti savo veiklos arba mokymosi pasiekimus ir trūkumus [6]. Refleksija edukacinio proceso metu turi įtakos kokybiniam asmenybės profesiniam tobulėjimui bei profesinio tapatumo vystymuisi. Refleksijos proceso metu sustiprinama savitara ir savižina – tai savo minčių, jausmų, požiūrių, vertybių atpažinimas, permąstymas ir analizavimas [8].

Pagalbą teikiančiose profesijose yra svarbios trys viena kitą papildančios žinių sritys: žinojimas „kodėl“ (individo motyvacijos ir tapatybės refleksija); žinojimas „kaip“ (individo įgūdžiai ir ekspertizmo refleksija); žinojimas „kam“ (individo santykių ir viešosios nuomonės refleksija).

Refleksijos pagalba galimas nuolatinis patirties, gaudamos atliekant tam tikrą veiklą, vertinimas. Tai lyg naujų žinių kūrimo priemonė, praeities veiksmų ir sprendimų analizė, galimų ateities tendencijų nustatymas, remiantis turimomis žiniomis.

Refleksija konstruktyvi, kai esame atviri savo patirčiai, jausmams. Svarbu leisti sau įvardinti tiek malonius, tiek nemalonus dalykus. Svarbu priimti ir tuos jausmus, kurie laikomi nemaloniais. Tik tuomet galima kontroliuoti savo elgesį, nes išstumti jausmai tampa neracionalaus, nekontroliuojamo elgesio šaltiniu.

TYRIMO DUOMENYS IR JŲ APTARIMAS

Kokybinės turinio analizės rezultatai padėjo įžvelgti, kaip veikia studentų praktinių įgūdžių ugdymą paslaugų teikimas socialiai pažeidžiamoms žmonių grupėms. Tyrimo metu gauti duomenys buvo sugrupuoti į dvi kategorijas: studentų praktinio mokymo patyrimus; išgyvenimus/potyrius.

Tyrimo duomenimis paaiškėjo, kad nauja patirtis yra vertinga profesiniame lygmenyje: studentai gali susipažinti realioje praktikoje su neįgaliais pacientais (1 len-

2 lentelė. Studentų pozityvūs/negatyvūs potyriai.

Kategorija	Autentiški pavyzdžiai
Pozityvūs potyriai	Šie vaikai imlūs, teigiamai nusiteikę, viską priima atvira širdimi. Tai didelė paskata dirbti. Sutvirtinau pasitikėjimą savimi, kai sugebėjau išsisukti iš netikėtų situacijų, įtvirtinau improvizacijos talentą. Pakeičiau požiūrį į neįgaluosius. Įgavau daugiau tolerancijos, pagarbos. Įveikiau bendravimo barjerą, nepasitikėjimą. Supratau, kad galiu dirbti su neįgaliaisiais žmonėmis, jie man nesukelia jokių neigiamų emocijų. Man norėjosi šiems žmonėms padėti, padėti dar labiau. Norėčiau dar dalyvauti panašiam projekte.
Negatyvūs potyriai	Prieš projektą, žinoma, nerimas, neužtikrintumas, ar sugebėsiu su vaikais bendrauti taip, kaip bendraučiau su sveikais. Jaudinausi, kad galiu padaryti daug klaidų.

telė). Asmeninių klientų poreikių tenkinimo lygmenyje studentai gali įvertinti profesinio bendravimo svarbą ir ypatumus su kitokiais klientais. Kai kurių studentų nuomonė apie neįgalių žmonių poreikius atspindi dalies visuomenės nuostatas, ribojančias neįgalių asmenų gyvenimo kokybės gerinimą. Studentai teigiamai vertina užsiėmimus, kuriuose jie gali pademonstruoti praktinius ir bendravimo įgūdžius.

Studentams buvo pateiktas klausimas „Kokius emoci-nius jausmus išgyvenote bendraujant su neįgalioju?“ (2 lentelė). Jausmus, kuriuos išgyvena būsimi specialistai, bendraudami su negalia turinčiu asmeniu, padėjo identifikuoti kokybinis turinio (content) analizės metodas. Atsakymų turinys buvo konceptualizuojamas turinio analizės pagalba, išskiriant kategorijas, kurių teiginius sieja semantinio (prasminio) panašumo kriterijus.

Nemaža dalis studentų, bendraudami su negalia turinčiu asmeniu, išgyvena emocinę įtampą, gailėstį. Nors minėti jausmai ir neatskleidžia negatyvaus požiūrio į negalią turintį asmenį, tačiau jie sąlyginai akcentuoja, jog negalią turintis žmogus yra kitoks nei personalas ar kiti pacientai. Tai iliustruoja šie pavyzdžiai: „Jaučiausi įsi-temptusi“; „Sunku buvo bendrauti. Teko rinkti žodžius“; „Kartais norėjosi išvengti bendravimo“ (3 lentelė). Gailėstis – natūrali žmogaus reakcija. Tačiau kyla klausimas, kiek profesionalus medikas, reabilitacinės komandos narys, turėtų atvirai rodyti gailėstį.

Todėl palankiai mokymosi sąveikai palaikyti labai svarbus grįžtamasis ryšys. Grįžtamasis ryšys palaiko vidinę mokymosi motyvaciją ir tęstinumą, tai mokymosi procesas abiem studijų proceso dalyviams (studentui ir dėstytojui), nes aktyvina abu proceso dalyvius, provokuoja klausimų formulavimą bei argumentavimą, padeda daugiau sužinoti apie mokymosi sėkmes ir kliūtis [9].

Studentai refleksijose pabrėžė savo asmenines silpnąsias savybes, ypač nepasitikėjimą savimi ir per didelį emocionalumą, nemokėjimą valdyti streso. Nepasitikėjimas savimi atsirasdavo dėl menkos studentų

3 lentelė. Studentų išgyvenami jausmai bendraujant su ne-galia turinčiu asmeniu.

Kategorija	Autentiški pavyzdžiai
Emocinės įtampos, baimės jautimas	„Sunku buvo bendrauti. Teko rinkti žodžius“. „Bijojau ką nors pasakyti, kad neįžeisčiau“. „Jaučiausi sutrikusi, kartais labai ilgai galvoju, ar galiu ko paklausti, nežinau kaip sureaguos į vieną ar kitą klausimą“.
Gailėsčio jautimas	„Man žmogaus buvo gaila. Buvau sukrėsta, kad taip gali atsitikti“. „Jaučiu gailėstį, kartais nerimą“. „Jaučiu gailėstį, norą užjausti“.
Igalinantis požiūris į negalią	„Bendraujasi normaliai, kaip ir su sveiku žmogumi“. „Noriu padėti jaustis reikalingu žmogumi visuomenėje“. „Man patinka jų akys, nes jose spindi kažkokia gera švieselė“. „Supratau, kad bendrauti daugiau reikia su jais ir mažiau kartais vaistų“.

praktinės patirties, įgūdžių (ypač bendravimo, veiklos organizavimo, problemų sprendimo, konfliktų valdymo) stokos. Studentai teigė, kad jiems sunkumų praktikos metu kėlė per didelis jų vidinis nerimas.

Be abejo, darbas su sergančiu ir dar neįgalium žmogumi reikalauja aukšto emocinio intelekto, o ypač emocinio atsparumo, kadangi emocijos, išgyvenamos bendraujant su klientais, vienaip arba kitaip paveikia santykius su jais ir atitinkamai koreguoja požiūrį ir nuostatas į juos. Kita vertus, tai rodo ir supervizijų poreikį [7]. Supervizija studentui padeda įveikti sudėtingas profesines situacijas, nagrinėti probleminius atvejus, apmąstyti savo patyrimą, profesinį vaidmenį, kritiškai pažvelgti į savo darbą, geriau save pažinti, gauti grįžtamąjį ryšį, palengvinti psichologinį krūvį, gilintis į profesinę veiklą, tobulinti savo profesinius gebėjimus, ypač diagnozavimo, proble-mų sprendimo, komunikacinius ir kt.

Pastaruoju laiku rodoma didelė iniciatyva neįgaliųjų žmonių integracijai. Pakankamai parengta įstatyminė negalią turinčių asmenų integracinius procesus į visuomenę reguliuojanti teisinė bazė. Tačiau čia išryškėja egzistuojanti takoskyra tarp šių norminių dokumentų ir realybės. Negalią turintys asmenys kasdien susiduria su neigiamomis aplinkinių nuostatomis. Mūsų šalyje vis bandomos tyrinėti negalią turinčių asmenų sveikatos problemas, jiems skirtų paslaugų prieinamumo kliūtys. Tačiau stokojama tyrimų, kuriuose būtų nagrinėjamas sveikatos priežiūros specialisto vaidmuo. Užsienio šalių patirtis rodo, jog šios socialinės grupės asmenys dažnai negauna reikiamų sveikatos priežiūros paslaugų, o personalas stokoja žinių apie negalią turinčių asmenų sveikatos palaikymą, bendravimą.

Atliktas tyrimas apie būsimų specialistų požiūrį ir pasirengimą darbui su negalią turinčiais pacientais parodė, jog būsimų kineziterapeutų/ergoterapeutų žinių poreikis apie negalią turinčių pacientų vidinį ir socialinį pasaulį yra pakankamai didelis. Tai atspindi studentų kokybiniai apklausos rezultatai, išryškinantys nemažos dalies studentų klinikinį požiūrį į negalės fenomeną bei baimę realioje profesinėje veikloje sutikti negalią turinčius pacientus.

IŠVADOS

1. Paskutiniu metu, kintant visuomenės demogra-finei padėčiai, vykstant sveikatos priežiūros sistemos globalizacijai, vis didėja reikalavimai, keliami sveikatos priežiūros paslaugų sistemai ir sveikatos priežiūrą vykdančių specialistų kompetencijoms. Šiai kaitai įtakos turi ir kintanti žmogaus sveikatos samprata, kurią lemia biomedicininės paradigmos virsmas socialine ir ekolo-

gine, o tai lemia kineziterapeutų/ergoterapeutų veiklos, taip pat ir jų profesinio rengimo kaitą.

2. Ergoterapijos/kineziterapijos nuolatinų studijų studentų praktikas su būdingu nuoseklumu: nuo stebėjimo ir pažinimo per bandymą ir tyrinėjimą iki savarankiško darbo ir refleksijos papildė praktika su įvairią fizinę negalią turinčiais vaikais.

3. Studentai įgavo naujos patirties, įgijo daugiau praktinių įgūdžių, atliekant ergoterapijos ir kineziterapijos veiksmus nespacializuotose darbo vietose, galėjo tobulinti profesinio bendravimo įgūdžius.

4. Studentai įgijo pasitikėjimo savo gebėjimais profesinėje veikloje, sustiprino požiūrį į ergoterapijos/kineziterapijos paslaugas kaip į vieną iš sudedamųjų gyvenimo kokybės dalių, kuri yra svarbi ir gali būti priinama įvairių socialinių grupių atstovams.

Siūlymas: galima būtų pagalvoti apie mentoriaus kvalifikacijos įvedimą. Visi suinteresuoti skirtingų kvalifikacijų specialistai (priimančios į profesinės veiklos praktikas studentus) turėtų išklausti kursą, per kurį būtų kritiškai studijuojamas, modeliuojamas ir analizuojamas mentoriaus vaidmuo, antraip studentai tik atkartos arba multiplikuos mentoriaus idėjas ir ugdymo metodus, išvengdami naujų ugdymo metodų plėtros.

Literatūra

1. Baranauskienė R. Reflektyvus studijų modelio ypatumai mokymosi kontekste. ŠU Socialiniai mokslai, 2000; 5(26):60-67.
2. Bubnys R. Reflektyvus mokymasis kaip edukacinis fenomenas ugdant specialiuosius pedagogus aukštojoje mokykloje. Daktaro disertacija. Šiauliai: Šiaulių universitetas, 2009.
3. Boud D, Keough R, Walker D. Reflection: Turning Experience into Learning. London: Kogan Page 2005.
4. Dirgėlienė I., Kiaunytė A. Praktika rengiant socialinius darbuotojus: Klaipėdos universiteto patirtis. Studijų knyga. Klaipėda, 2008.
5. Jucevičienė P. Mokymasis aukštajame moksle: dėstytojas kaip besimokantysis. Socialiniai mokslai, 2006; 3(53):72–79.
6. Jucevičienė P. Mokymosi visą gyvenimą įgyvendinimo strategija – pedagogų kvalifikacijos tobulinimas: tarptautinė konferencija, straipsnių ir pranešimų rinkinys. Vilnius: Versus aureus, 2007.
7. Kondratavičienė V., Sajienė L. Praktinio mokymo realioje darbo vietoje modernizavimo vertinimas: studentų požiūrio tyrimas. Profesinis rengimas: tyrimai ir realijos 2007;13.
8. Osterman F, Kottkamp B. Reflective Practice for Educators. Professional Development to Improve Student Learning. California: Corwin Press 2004.
9. Petrauskienė A. Mokymąsi vystantis vertinimas – sumuojamojo

ir formuojančiojo vertinimų sąveika kaip mokymosi tęstinumą ir kaitą sąlygojanti prielaida. Sveikatos ir socialinių mokslų taikomieji tyrimai: sandūra ir sąveika, 2008; 4(1):11–16.

10. Piščalkienė V. Būsimų slaugytojų požiūris ir pasirengimas negalią turinčių pacientų grupių atžvilgiu. Sveikatos mokslai, 2010; 3:3296-3303.

11. Pollard A. Refleksyvusis mokymas: veiksminga ir duomenimis paremta profesinė praktika. Vilnius: Garnelis, 2006.

12. Ramsty SH. Reflecting on the Future Education in the Third Millennium. Curriculum and Teaching Dialogue 2003; 5(2):123–130.

13. Ruškus J. Negalės fenomenas. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla, 2002.

14. Shelton K. Galvojant apie refleksiją. Rankraštinė medžiaga. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, Profesinio rengimo studijų centras, 1999.

THE FEATURES OF STUDENTS PRACTICAL WORK AND COMMUNICATION SKILLS IN WORKING WITH CHILDREN WITH PHYSICAL DISABILITIES

Ramunė Česnauskienė, Milda Gintilienė

Summary

Key words: study practice, students' experience, reflection, supervision.

The paper discusses an opportunity of practical skills development of Kaunas College Health Care Faculty students' of occupational therapy and physiotherapy study programs to the integration of services to socially vulnerable population groups in the learning process, in conjunction with the social partnership and dispersion. The study was carried out in Kaunas College. Physiotherapy and Occupational therapy targeted speciality students participated in the project of the association Šviesuva „Šviesuva Children's University: The educational and health activities with children with physical disabilities“

During the project, students could develop and evaluate their practical skills while working with disabled children of different ages. Students had access to actual practice with disabled clients, who are very different from the normal customer experience, had gained the experience to adapt and work in non-specialized terms, could assess the significance and professional communication features while dealing with disadvantaged groups younger clients. The opinion of some students about the needs of people with disabilities complied with the provisions of the public limiting the quality of life improvement in order to help them integrate into schoolchildren and students communities to be competitive in a labor market.

Students welcomed the activities in which they could demonstrate and develop practical and communication skills.

Correspondence to: milda.gintiliene@fc.kauko.lt

Gauta 2011-06-13